

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
('Εκδόσεις « 'Επί τὰ Πρόσω »)

ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΠΟΤΚΙΝ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΙΑΓΚΟΣ ΜΙΛΤ. ΜΑΓΚΑΝΑΡΑΣ

1898

έν τοῖς συγγράμμασι τῶν φιλοσόφων ὡς καί ἐν ταῖς καθημεριναῖς συναναστροφαῖς. Τά πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά συστήματα πίπτουν εἰς ἐρείπια· οἰκοδομή γενομένη ἀκατοίκητος, στενοχωρεῖ, ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξιν τῶν σπερμάτων τῶν παραγομένων εἰς τοὺς εὐρωτιῶντας τοίχους του καί γεννωμένων πέριξ αὐτοῦ.

Μία ἀνάγκη νέας ζωῆς γίνεται ἐπαισθητή. Ὁ κώδηξ τῆς ἐπικρατούσης ἠθικῆς, ὁ διέπων τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ των δέν φαίνεται πλέον ἐπαρκῆς. Παρατηρεῖται ὅτι τὸ δεῖνα πρᾶγμα θεωρούμενον πρότερον ὡς δίκαιον, δέν εἶναι ἢ φωνάζουσα ἀδικία. Ἡ σύγκρουσις μεταξύ τῶν νέων ἰδεῶν καί τῶν παλαιῶν παραδόσεων ἐκρήγνυται εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, εἰς ὅλα τὰ περιέχοντα μέχρι τοῦ κόλπου τῆς οἰκογενείας. Ὁ υἱὸς ἔρχεται εἰς χεῖρας μετὸν πατέρα· εὕρισκει ἀνάποδον ὅ,τι ὁ πατήρ του εὕρισκει ὅλως φυσικόν καθ' ὄλον του τὸν βίον· ἡ θυγάτηρ ἐξεγείρεται κατὰ τῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας ἡ μήτηρ τῆς τῆ μετεβίβαζεν ὡς τὸν καρπὸν μακρᾶς πείρας. Ἡ συνείδησις τοῦ λαοῦ ἐξανίσταται καθ' ἑκάστην ἐναντίον τῶν γεννωμένων ἐν τῇ τάξει τῶν προνομιούχων καί ὀκνηρῶν σκανδάλων, ἐναντίον τῶν διαπραττομένων ἐγκλημάτων, ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου ἢ πρὸς διατήρησιν τῶν προνομίων. Οἱ ἐπιθυμοῦντες τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης, οἱ θέλοντες νὰ ἐφαρμόσουν τὰς νέας ἰδέας, εἶναι κατηναγκασμένοι ν' ἀναγνωρίσουν ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν γενναίων ἰδεῶν των, τῶν φιланθρώπων, τῶν ἀναγεννητικῶν δέν δύναται νὰ γίνη ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅπως ἦναι συντεταγμένη· ἐννοοῦν τὴν ἀνάγ-

κην μιᾶς ἐπαναστατικῆς ταραχῆς, ἣτις σαρῶνει ὅλην αὐτὴν τὴν μούχλα, ζωογονεῖ διὰ τῆς πνοῆς τῆς τὰς ναρκωμένας ταύτας καρδίας καὶ προσφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν αὐταπάρνησιν, τὸν ἡρωϊσμόν, ἄνευ τῶν ὀποίων μία κοινωνία ἐξευτελίζεται, καταπίπτει, ἀποσυντίθεται.

Εἰς ἐποχὰς μανιώδους πρὸς πολιτισμὸν ὀρμῆς, πυρετωδῶν κερδοσκοπιῶν καὶ κρίσεων, αἰφνιδίας καταστροφῆς μεγάλων βιομηχανικῶν καὶ ἐφημέρου προαγωγῆς ἄλλων παραγωγικῶν κλάδων, σκανδαλωδῶν περιουσιῶν ἐντόσ τινων ἐτῶν συσσωρευθεισῶν καὶ διασκορπισθεισῶν—ἐννοεῖ τις ὅτι τὰ οἰκονομικὰ συστήματα τὰ ἰσχύοντα ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συναλλαγῆς, πολὺ ἀπέχου, νὰ δώσουν εἰς τὴν κοινωνίαν τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν εἶναι τεταγμένοι νὰ τῇ ἀγγυηθοῦν· παρατηρεῖ τις ὅτι ταῦτα φέρουν ἀκριβῶς εἰς τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Ἀντὶ τῆς τάξεως κυοφοροῦν τὸ χάος, ἀντὶ τῆς εὐδαιμονίας—τὴν δυστυχίαν, τὴν ἀβεβαιότητα τῆς αὐριον· ἀντὶ τῆς ἁρμονίας τῶν συμφερόντων,—τὸν πόλεμον, πόλεμον διαρκῆ τοῦ ἐκμεταλλευτοῦ κατὰ τῶν παραγωγέων καὶ τούτων μεταξύ των. Βλέπει τις τὴν κοινωνίαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διχαζομένην εἰς δύο ἐχθρικά στρατόπεδα καὶ ὑποδιαιρουμένων ταυτόχρονα εἰς χιλίους μικροὺς ὀμίλους λυσσωδῶς ἀλληλομαχομένων. Βεβαρυμένοι ἐκ τῶν διαμαχῶν τούτων, ἐκ τῶν δυστυχιῶν τὰς ὁποίας ὑποθάλλει ἡ κοινωνία, ὀρμᾶ εἰς τὴν ζήτησιν ἐνὸς νέου ὀργανισμοῦ, ἀπαιτεῖ μεγαλόφῶνως πλήρη μετασκευὴν τοῦ συστήματος τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς παραγωγῆς, τῆς συναλλαγῆς καὶ ὅλων τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων οἰκονομικῶν σχέσεων.

Ἡ Κυβερνητικὴ μηχανή, ἐπιφορτισμένη νὰ διατηρῇ τὴν ὑπάρχουσαν τάξιν, λειτουργεῖ ἀκόμη ἄλλ' εἰς ἐκάστην στροφὴν τῶν ἐκτροχισμένων τροχῶν τῆς προσκόπτει καὶ σταματᾷ. Ἡ λειτουργία τῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δύσκολος καὶ ἡ ἐξεγειρομένη διὰ τὰ ἐλαττώματά τῆς δυσἀρέσκεια ὀλοὲν αὐξάνει. Ἐκάστη ἡμέρα γεννᾷ νέας ἀπαιτήσεις.— «Μεταρρυθμίσατε τοῦτο, μεταρρυθμίσατε ἐκεῖνο», φωνάζουν πανταχόθεν.— «Στρατός, οἰκονομικά, φόροι, δικαστήρια, ἀστυνομία, ὅλα πρέπει νὰ διορθωθοῦν, νὰναδιοργανωθοῦν, νὰ ἰδρυθοῦν ἐπὶ νέων βάσεων» λέγουν οἱ μεταρρυθμισταί. Καὶ ὅμως ὅλοι ἐννοοῦν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ διορθώσουν, νὰ ανακαινίσουν ὅτι δήποτε, διότι ὅλα διατηροῦνται· ὅλα συνάμα θ' ανακαινίζοντο, καὶ πῶς νὰ ανακαινισθῶσιν ὅταν ἡ κοινωμία ἦναι διηρημένη εἰς δύο φανερώς ἐχθρικά στρατόπεδα; Ἡ ἱκανοποίησις τῶν δυσἀρεστημένων, θὰ ἦτο δημιουργία νέων τοιούτων.

Ἄνικανοὶ νὰ ριφθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μεταρρυθμίσεων, διότι οὕτω θὰ ἠναγκάζοντο εἰς τὴν Ἐπανάστασιν, συγχρόνως δὲ πολὺ ἀνίσχυροὶ νὰ ριφθῶσιν εἰλικρινῶς εἰς τὴν ἀντίδρασιν, αἱ κυβερνήσεις ἐφαρμόζουν μισὰ μέτρα, μηδὲνα δυνάμενα νὰ ἱκανοποιήσουν καὶ ἐγείροντα νέα παράπονα. Αἱ μετριότητες αἱ ἐπιφορτιζόμεναι εἰς τὰς μεταβατικὰς ταύτας ἐποχὰς νὰ διευθύνουν τὸ κυβερνητικὸν σκάφος, περὶ ἐνὸς μόνου πράγματος σκέπτονται: νὰ πλουτίσωσιν ἐπὶ προνοία τοῦ προσεχοῦς ἐσσκεπάσματος. Πανταχόθεν προσβάλλόμενοι, ἀμύνονται ἀδεξίως, λοξοδρομοῦν, κάμνουν ἀνοησίας ἐπὶ ἀνοησιῶν, καὶ μετ' ὀλίγον κατορθώνουν νὰ τραβήξουν τὸ τελευταῖον τῆς σωτηρίας

σχοινί : πνίγουν τὸ κυβερνητικὸν γόητρον ἐν τῷ γελοίῳ τῆς ἀνικανότητός των.

Εἰς τὰς ἐποχὰς ταύτας ἡ Ἐπανάστασις ἐπιβάλλεται. Αὕτη καθίσταται μία κοινωνικὴ ἀνάγκη : ἡ κατάστασις εἶνε κατάστασις ἐπαναστατικὴ.

Ὅταν μελετῶμεν παρὰ τοῖς καλλιτέροις ἡμῶν ιστορικοῖς τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεγάλων ἐπαναστατικῶν κλονισμῶν, εὐρίσκομεν συνήθως ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτόν : «Τὰ αἷτια τῆς Ἐπαναστάσεως», ζωηρὰν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς παραμονῆς τῶν συμβεβηκότων. Ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ, ἡ γενικὴ ἀβεβαιότης, τὰ πιεστικὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως, τὰ μισαρὰ σκάνδαλα τὰ καταδεικνύοντα τὰ μεγάλα ἐλαττώματα τῆς κοινωνίας, αἱ νέαι ἰδέαι ζητοῦσι νὰ ἔλθουν εἰς φῶς καὶ νὰ ριφθῶσι κατὰ τῆς ἀνικανότητος τῶν θιασωτῶν τοῦ παλαιοῦ συστήματος— τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν λείπει. Θεωροῦντες τὴν εἰκόνα ταύτην, φθάνομεν εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἐπανάστασις ἦτο τῷ ὄντι ἀναπόφευκτος, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη ἔξοδος παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων.

Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν πρὸ τοῦ 1789 κατάστασιν, ὅπως μᾶς τὴν παριστοῦν οἱ ιστορικοί. Νομίζετε ὅτι ἀκούετε τὸν χωρικὸν παραπονούμενον διὰ τὸν φόρον τοῦ ἄλατος, τὴν δεκάτην, τοὺς φεουδαλικούς δασμούς καὶ νὰ τρέφη ἐν τῇ καρδίᾳ του ἀδιάλλακτον μῖσος κατὰ τοῦ δεσπότου, τοῦ καλογήρου, τοῦ καπαρωτοῦ, τοῦ ἐπιστάτου. Σὰς φαίνετε ὅτι βλέπετε τοὺς χωρικούς παραπονούμενους ὅτι ἀπώλεσαν τὰς δημοτικάς των ἐλευθερίας καὶ νὰ πιέζουν τὸν βασιλέα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καταρῶν των.

'Ακούετε τὸν λαὸν βλασφημοῦντα τὴν βασίλισσαν, ἐξανιστάμενον εἰς τὰς ἀφηγήσεις περὶ τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν καὶ μονολογοῦντα κάθε στιγμὴν ὅτι οἱ φόροι εἶναι ἀνυπόφοροι καὶ οἱ δασμοὶ ὑπερόγκοι, ὅτι ἡ ἐσοδεία εἶναι κακὴ καὶ ὁ χειμὼν δριμύς, ὅτι τὰ τρόφιμα εἶναι πολὺ ἀκριβά καὶ οἱ καπαρῶται ἄπλειστοι, ὅτι οἱ δικηγόροι τοῦ χωρίου κατατρώγουν τὴν συγκομιδὴν τοῦ χωρικοῦ καὶ ὅτι ὁ ἀγροφύλαξ θέλει νὰ παίξῃ μὲ τὸ τρυποκάρυδο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ταχυδρομεῖον εἶναι κακῶς ὀργανισμένον καὶ οἱ ὑπάλληλοι πολλοὶ ὀκνηροί. Ἐν βραχυλογίᾳ, τίποτε δὲν πηγαίνει καλά, ὅλοι παραπονοῦνται : «Τοῦτο δὲν ἤμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ, θὰ ἔχῃ κακὸν τέλος !» ἀκούετε πανταχόθεν.

Δὲν ἀπὸ τοὺς εἰρηνικοὺς τοῦτους συλλογισμοὺς μέχρι τῆς ἀνταρσίας, τῆς ἐπαναστάσεως—ὑπάρχει ὁλόκληρος ἄβυσσος, ἡ χωρίζουσα παρὰ τῆ μεγαλητέρα μερίδι τῆς ἀνθρωπότητος τὸν **συλλογισμὸν** ἀπὸ τῆς **πράξεως**, τὴν **ὀκέψιν** ἀπὸ τῆς **θελήσεως**, τῆς ἀνάγκης τοῦ δράν. Πῶς ἡ ἄβυσσος αὕτη ὑπερεπηδήθη; Πῶς οἱ ἄνθρωποι οὔτοι, οἵτινες χθὲς ἀκόμη παρεπονοῦντο ὅλως εἰρηρικῶς περὶ τῆς τύχης των, καπνίζοντες τὸ σιγάρον των καὶ οἵτινες, μίαν στιγμὴν ἔπειτα, ἐχαιρέτων ταπεινῶς τὸν αὐτὸν ἀγροφύλακα καὶ τὸν χωροφύλακα, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἐκακολόγουν, πῶς ἡμέρας τινὰς βραδύτερον, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὰ δρέπανα καὶ τὰ σιδηρὰ ρόπαλά των καὶ μετέβησαν νὰ προσβάλουν εἰς τὸ φρούριόν του τὸν αὐθέντην των τὸν χθὲς ἀκόμη τάσον φοβερὸν; Διὰ ποίας μαγείας οἱ ἄνθρωποι οὔτοι, τοὺς ὁ-

ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΠΟΤΚΙΝ

**ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Α.

ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν τῷ βίῳ τῶν Κοινωνιῶν ὑπάρχουν ἐποχαί, καθ' ἃς ἡ Ἐπανάστασις καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, καθ' ἃς ἐπιβάλλεται κατ' ἀπόλυτον τρόπον. Νέαι ἰδέαι κυφοροῦνται παντοῦ, ζητοῦν γὰρ ἔλθουν εἰς φῶς, νὰ εὔρουν ἐφαρμογὴν ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ συνεχῶς προσκρούουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀδρανείας τῶν ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ παλαιοῦ συστήματος, πνίγονται ἐν τῇ πνιγερᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν παλαιῶν προλήψεων καὶ παραδόσεων. Αἱ παραδεδεγμένα ἰδέαι ἐπὶ τῆς συντάξεως τῶν Κρατῶν, ἐπὶ τῶν νόμων τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας, ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῶν πολιτῶν ἀμοιβαίων σχέσεων, δὲν ἀντέχουν πλέον ἐνώπιον τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς τῆς ὑποσκαπούσης αὐτάς καθ' ἑκάστην, εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἐν ταῖς αἰθούσαις ὡς καὶ ἐν τοῖς καπηλείοις,